656

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 1 en 4 dec. 1961
*'s Morgens te 10 uur aangevangen en 4 dec. 1961 's morgens te 10 uur voortgezet (besproken de punten 2j en 14 j), Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President De Quay en de Ministers Van Aartsen, Beerman, Klompé, Korthals, Luns (punten 2j en 14j), Marijnen (punten 2j en 14j), De Pous (punten 2j en 14j), Toxopeus, Veldkamp, Visser (punten 2j en 14j) en Zijlstra (punten 2j en 14j) (afwezig is Minister Cals).

Voorts zijn aanwezig de Staatssecretarissen Van den Berge (behalve bij de punten 2j en 14j), Bot (punt 2), Gijzels (behalve bij de punten 2j en 14j), en Van Houten (punt 2a t/m 2i).

Wnd. Secretaris: Jhr. Mr. A.J.M. van Nispen tot Pannerden.

De *Minister-President* deelt mede, dat Minister Luns vermoeid uit de Verenigde Staten is teruggekeerd. Hij heeft daarom er bij hem op aangedrongen deze vergadering op vrijdag van de Ministerraad nog niet mee te maken. Minister Luns is bereid maandag de Raad te informeren over de behandeling van de kwestie Nieuw-Guinea in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Staatssecretaris *Van Houten* deelt mede, dat Minister Luns dinsdagmiddag de Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken zal inlichten. De *Minister-President* hoopt, dat het zal gelukken de Kamer af te houden van het uitspreken van de wens, dat komende week reeds een regeringsverklaring wordt afgelegd en een openbaar debat wordt gehouden.

2. *Buitenlands beleid*
- - -
g. *Rockefeller op Schiphol*
Staatssecretaris *Bot* brengt de dank over van Gouverneur Rockefeller, die tijdens zijn oponthoud op Schiphol aan de Staatssecretaris heeft verzocht de Nederlandse regering dank te zeggen voor de doeltreffende wijze waarop hulp is verleend bij het zoeken naar zijn zoon. Niet alleen bestuursfunctionarissen en militairen hebben zich daarbij verdienstelijk gemaakt, ook de Papoea's. Hij heeft daarbij geconstateerd, dat er tussen Papoea's en bestuur een goede verhouding is en allerminst bij hen het gevoel bestaat, dat het Nederlandse juk moet worden afgeschud. Inmiddels heeft hij bij aankomst in de Verenigde Staten van zijn van Indonesië verschillende opvatting doen blijken.

h. *Papoeavlag*
Staatssecretaris *Bot* deelt mede, dat de Papoeadelegatie die in Nederland verblijft de dag waarop in Nieuw-Guinea de vlag van West-Papoea wordt gehesen niet ongemerkt voorbij wilde laten gaan. Men dacht aanvankelijk aan het bijeen doen komen van alle Papoea's in Nederland in Den Haag en daarbij de pers aanwezig te doen zijn. Op voorstel van spreker is van dit laatste afgezien. Enkele leden van de delegatie zullen een week langer in Nederland blijven. Zij hebben de wens te kennen gegeven de gehele delegatie in de gelegenheid te stellen iets langer te blijven.
- - -
j. *Nieuw-Guineabeleid*
De *Minister-President* heet in de vergadering van maandag Minister Luns welkom na lange afwezigheid in verband met de behandeling van de Nieuw-Guineakwestie in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Weliswaar hebben de Ministers door telegrammen etc. het gebeuren kunnen volgen, en zijn zij speciaal van de reacties in eigen land met betrekking tot het Nieuw-Guineabeleid goed geïnformeerd, maar een ooggetuigeverslag van de Minister van Buitenlandse Zaken is voor volledige oriëntatie nodig. Spreker zegt Minister Luns dank voor de enorme inspanning, die hij zich de laatste weken met zijn medewerkers heeft getroost en bewijst

Kenmerk: Ministerraad.
© NA, archief van de Ministerraad en onderradendoos 653
http://resources.huygens.knaw.nl/indonesischebetrekkingen1945-1969/Nederlands-indonesischeBetrekkingen1950-1963/Document/16074

hem hulde voor de bekwame wijze, waarop hij het standpunt van de Regering heeft verdedigd. De behandeling voor de Verenigde Naties heeft voor Nederland prestigewinst opgeleverd. Minister *Luns* verklaart zich voor deze woorden van de Minister-President gevoelig. Hij is ook van mening, dat al is het pogen niet volledig geslaagd, het gezicht van Nederland in de Verenigde Naties radicaal is gewijzigd.

1° *Verslag behandeling Algemene Vergadering*

Minister *Luns* herinnert eraan, dat deze zomer na breedvoerige internationale consultatie om twee redenen een initiatief in het kader van de Verenigde Naties is ontwikkeld. Hoewel de internationale situatie niet daartoe noopte was het nodig met een voorstel te komen, omdat de publieke opinie in ons land zulks nodig maakte. Daarenboven ging het om het bereiken van additionele internationale garanties. Dit tweede deel is - althans rechtstreeks - niet bereikt. Tot het zenden van een VN-missie is zelfs in aanloop nog niet besloten. Spreker herinnert eraan, dat hij bij de ontwikkeling van het initiatief er geen twijfel over heeft laten bestaan, dat de Regering grote risico's hierbij nam. Vooral was men in het onzekere over mogelijke tegenvoorstellen. Het initiatief is algemeen gunstig ontvangen. Zou direct na de indiening zijn gestemd - hetgeen niet kan - dan zou ons voorstel een ruime meerderheid hebben gehaald. De Indonesische delegatie heeft eerst geruime tijd blijken van verwarring gegeven; ook is er toen aan die zijde de fout gemaakt van herhaald dreigen met geweld, hetgeen later moest worden ingeslikt. Daarna heeft men met alle mogelijkheden een tegenaanval ondernomen, waarvoor o.a. speciaal voor de lobbying een Amerikaans adviesbureau werd ingeschakeld. Ook de Indonesische diplomatieke post werd zeer belangrijk uitgebreid. Spreker gaat vervolgens in op de ongunstige en gunstige factoren, die ten tijde van de behandeling in de Algemene Vergadering hebben gewerkt. Ongunstig was de dood van Secretaris-Generaal Hammerskjöld zo kort voor de behandeling in de Algemene Vergadering. Hammerskjöld had spreker gezegd, dat een tweederde meerderheid voor het Nederlandse voorstel was verzekerd. Een andere ongunstige factor was het Nederlandse binnenlandse front. Door de Indonesische delegatie is hetgeen hier door de bestrijders van de Nederlandse regering werd gezegd en gedaan zeer uitgebuit. De Indonesische regering en delegatie waren te goeder trouw van mening, dat indien de Nederlandse Regering maar een zware nederlaag zou lijden het bilaterale gesprek met Indonesië om te komen tot overdracht van Nieuw-Guinea zou plaatsvinden. Dit heeft weer op de Amerikaanse Regering grote invloed gehad. Het heeft daarom zoveel moeite gekost de Amerikaanse Regering tot een voor Nederland gunstige standpuntbepaling te brengen. Tenslotte heeft deze Regering, zij het ook laat, toch de Nederlandse gedachten van het zelfbeschikkingsrecht, het internationale beheer en afwijzing van Indonesië als administrerende mogendheid aanvaard. De aarzeling kwam ook hieruit voort, dat de regering van de Verenigde Staten er niet gerust over was of na de behandeling in de Verenigde Naties Nederland niet toch nog, met negatie van het zelfbeschikkingsrecht, zou kunnen overgaan tot het afstaan van het beheer aan Indonesië. Spreker heeft de Regering van de Verenigde Staten verzekerd, dat een dergelijke omzwaai na afloop van de debatten er niet zou zijn. In een gesprek van Rusk en Kennedy is enkele dagen voor de stemming besloten standpunt te kiezen contra de resolutie door India voorgesteld, en vóór die van de Brazzavillegroep. Dat dit standpunt zo laat is ingenomen, is weer een gevolg van de krachtige Indonesische lobbying. De Regering van de Verenigde Staten had ook een eigen ontwerpresolutie opgesteld, die voor Nederland aanvaardbaar was, maar die men heeft laten vallen toen de Brazzavillegroep met een initiatief kwam. Deze groep heeft aan haar eigen opvatting, ondanks tegendruk van India, weten vast te houden. Het ging daarbij niet om verlenen van steun aan Nederland, maar om het principe van de zelfbeschikking. Spreker heeft de groep wel tweemaal toegesproken en een uiteenzetting gegeven van het Nederlandse standpunt, maar heeft zich wel gehoed voor het vragen van steun voor Nederland. Spreker heeft hen medegedeeld, dat Nederland nooit geweigerd heeft met Indonesië te praten, doch dat wij ons op het standpunt stellen dat een bonafide uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht verzekerd moet zijn. De Indonesische delegatie heeft zich kort voor de stemming nog wel bereid verklaard het zelfbeschikkingsrecht te erkennen mits het beheer van

Nieuw-Guinea bij Indonesië zou komen, doch het State Department heeft dit standpunt als absurd en grotesk verworpen. Bij de behandeling van de Brazzavilleresolutie, waarbij werd bedongen dat zij het eerst in stemming zou komen, zijn nog vier à vijf stemmen verloren gegaan. Ongunstig heeft ook gewerkt, dat Indonesië geen diplomatieke post in Nederland meer heeft, waardoor onjuiste informatie en optreden van bijv. Oltmans meer succes hebben gehad. Prof. Van Hamel heeft zich tot Stevenson gewend met een kritische brief ten opzichte van het regeringsbeleid, waarin hij heeft aanbevolen Nederland niet te steunen. Ook werd ervan uitgegaan, dat de universiteit van Nijmegen achter het streven van Indonesië stond. De resolutie van India werd ingediend de dag nadat Pakistan bekend had gemaakt de kwestie Kashmir weer voor de Verenigde Naties te willen brengen. De afkeer van Krisma Mennon van het Westen heeft het standpunt van India verder gemarkeerd. De tekst van de Indiaresolutie was vooral met het oog op de nieuwe leden van de Verenigde Naties nog wel gevaarlijk, omdat nogal onschuldig schijnend onderhandelingen onder voorzitterschap van de voorzitter van de Algemene Vergadering werden voorgesteld. Het heeft moeite gekost duidelijk te maken, dat de resolutie van India het zelfbeschikkingsrecht niet erkent. Door de acties van Nederland in de Algemene Vergadering zijn verschillende landen ons streven meer op zijn merites gaan beoordelen. Verheugend is, dat aan de resolutie van India tenslotte maar weinig steun werd gegeven, terwijl een initiatief van Afrikaanse landen is opgekomen. Zou de Brazzavilleresolutie er niet zijn geweest, dan zou er een voorstel van de Verenigde Staten met Zuidamerikaanse landen zijn gekomen. Degenen, die voor de resolutie van India hebben gestemd zijn niet allen de mening toegedaan, dat Nieuw-Guinea bij Indonesië moet komen. Ongunstig was nog, dat Oostenrijk in verband met de kwestie Tirol de dag voor de stemming van mening is veranderd. De delegatie van Cyprus heeft in opdracht van haar Regering voor de resolutie van India gestemd. De Turkse delegatie meende het Nederlandse standpunt niet verder te behoeven steunen toen de Brazzavilleresolutie geen tweederde meerderheid had gehaald. Bombokko van de delegatie van Kongo had toegezegd het Nederlandse standpunt te zullen steunen doch hij ging drie dagen tevoren weg, waarna de delegatie van Kongo overstag ging. De Minister van Justitie van Ethiopië, die geen deel uitmaakte van de delegatie van zijn land, verklaarde zich zeer geschokt door het optreden van de Ethiopische delegatie en gaf Nederland voor 100% gelijk. Gunstig was, dat de Philippijnen de Brazzavilleresolutie hebben gesteund hetgeen ook bijv. Bolivia dank zij persoonlijke invloed van spreker heeft gedaan. Spreker noemt het resultaat over het algemeen gunstig. De bedoelingen van Nederland worden nu beter beoordeeld. Belangrijk is het initiatief van de Afrikaanse landen in deze. Aan de resolutie van India werd opvallend weinig steun gegeven. De Brazzavilleresolutie heeft de absolute meerderheid gehaald en de stemverhouding is voor Indonesië ongunstiger dan in 1957. De Verenigde Staten hebben de twee belangrijke uitgangspunten van Nederland onderschreven: ook de Amerikaanse pers heeft zich goed gehouden. Bijna alle delegaties hebben spreker na de behandeling gelukgewenst. Ambassadeur Van Roijen seinde, dat naar de mening van het State Department het resultaat voor Nederland goed mag worden genoemd en dat het initiatief een gunstige indruk heeft gemaakt. Mr. Schürmann gaf als zijn mening, dat Nederland door de actie aan prestige heeft gewonnen en dat er een gunstiger klimaat voor ons land in de Verenigde Naties is gekomen. Vooral door toedoen van Aziatische landen heeft Indonesië de militaire dreiging moeten terugnemen, waardoor deze nog meer op de achtergrond is gekomen. De delegaties van Australië en Israël hebben de Nederlandse op perfecte wijze geholpen.

2°. *Het toekomstige beleid*

Met het oog op het beleid, dat de regering nu zal moeten uitstippelen, wijst spreker op de behandeling van de resolutie over de kolonisatie, meer in het bijzonder betrekking hebbende op landen die nog niet zichzelf besturen. Met 97 stemmen vóór is een resolutie aangenomen, die bepaalt, dat er een commissie van zeventien landen zal komen, die voorstellen moet uitwerken betreffende de niet-onafhankelijke gebieden. De commissie krijgt wellicht het recht zich naar die gebieden te begeven. Secretaris-generaal U Thant meent, dat de resolutie ook op Nieuw-Guinea

kan slaan. Spreker heeft al doen weten, dat de commissie daar welkom zal zijn. Intussen is de commissie nog niet benoemd en haar taak nog niet gedefinieerd. U Thant zal met Mr. Schürmann de opzet van deze commissie nog bespreken. Spreker meent, dat de Nederlandse regering dit aspect zeer nauwkeurig moet volgen. Spreker ontraadt met klem een openbaar debat in de Staten-Generaal. Dit zou naar buiten een paniekachtige indruk kunnen maken, en het gevoel kunnen geven, dat de Regering haar politiek aan het wijzigen is. Spreker stelt voor, dat de Minister-President zich bij brief tot de Voorzitter van de Kamer wendt met een uiteenzetting van de huidige situatie en opgave van redenen waarom een openbaar debat niet wenselijk is. Spreker heeft voor een dergelijke brief een concept gemaakt, dat in de vergadering zal worden rondgedeeld.

De *Minister-President* is ook van mening, dat de discussie zich nu moet toespitsen op de vraag wat er verder moet gebeuren. Internationaal gezien lijkt het het beste, dat er een fase van rust voor nadere oriëntatie intreedt. Zo is er de door Minister Luns genoemde comissie van zeventien waarover nog onvoldoende vaststaat. Van de andere kant is het duidelijk, dat de Regering niet een afwachtende houding kan aannemen tot de volgende vergadering van de Verenigde Naties. De spanning binnenlands is vrij groot. In de pers en ook in het parlement komen stemmen naar voren voor het opnemen van bilateraal contact. Het gunstigte lijkt hem indien de Minister van Buitenlandse Zaken in de ontmoeting met de Kamercommissie van Buitenlandse Zaken de volgende dag de leden ervan kan overtuigen, dat een algemeen debat nog moet worden uitgesteld. Het wordt echter moeilijk indien de Partij van de Arbeid een interpellatie aanvraagt; de andere partijen kunnen zo'n interpellatie bezwaarlijk afhouden. Het debat zou moeten worden uitgesteld tot de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken begin januari in de Tweede Kamer; dat is nog vrij kort, want ook dan zal de Regering nog niet over alle noodzakelijke informaties beschikken. De vraag is of in de desbetreffende brief niet moet worden aangegeven in welke richting het Kabinet in algemene zin wil gaan.

Minister *Zijlstra* acht ook de belangrijkste vraag wat er nu moet gebeuren. Hij sluit zich aan bij de gedachte, dat een algemeen debat in de Kamer thans moet worden voorkomen. Het Kabinet heeft behoefte aan bezinning, terwijl ook de bewegingsvrijheid groter blijft, indien niet in een openbaar debat de standpunten al te zeer worden vastgelegd. Spreker heeft de behoefte de diverse stukken rustig te (her)lezen. Van de andere kant is hij eveneens het gevoelen toegedaan, dat er tussentijds iets zal moeten gebeuren en de Regering niet een jaar kan afwachten, maar wat deze tussentijdse daad zou moeten zijn is hem nog allerminst duidelijk. Het binnenlandse front maakt een confuse indruk. Hij heeft het gevoelen, dat het met de steun van de Partij van de Arbeid is afgelopen. Overigens heeft de Regering het niet in eigen hand een debat te vermijden. Staat het vast, dat een interpellatie wordt aangevraagd en niet voorkomen kan worden, dan is het de vraag of niet beter op de basis van een Regeringsverklaring de discussie kan worden gevoerd. Is uitstel van het debat tot 2 januari a.s. ook wel zo'n grote winst? Veel tijd tot kristallisatie van de gedachten wordt dan niet gelaten. Het lijkt hem daarom van belang, dat het Kabinet spoedig tot de conclusie tracht te komen wat er verder moet gebeuren. Het alternatief is niet de bereidheid tot een bilateraal gesprek; het is immers dan de vraag wélk soort gesprek men voor ogen heeft. Spreker acht het van de grootste betekenis, dat de kramp in het openbare denken wordt voorkomen alsof een alternatief nu een bilateraal gesprek is. Deze stellingname lost niets op. Het gaat om: welk gesprek? Met een gunstig votum in de rug is dit voor Nederland beter komen te liggen. Ook indien men van een dergelijk gesprek niets verwacht kan het toch zijn waarde hebben. Een veldheer wint al veel indien hij enkel wint aan tijd. Nu Nederland als inzet heeft de onverkorte uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht door de Papoea's, komt bereidheid tot overdracht van de souvereiniteit aan Indonesië niet meer in aanmerking als alternatief. Ook de voorbereidingen voor zo'n gesprek zijn van veel betekenis; alles zou met grote omzichtigheid moeten gebeuren. Voorkomen moet dan in ieder geval worden, dat op onjuiste basis wordt gestart, zodat de buitenwereld de indruk zou kunnen krijgen dat Nederland het zelfbeschikkingsrecht heeft opgegeven. Spreker heeft eertijds de argumentatie van zijn

ambtgenoot van Buitenlandse Zaken gemakkelijk kunnen aanvaarden, dat hangende de kwestie bij de Verenigde Naties niet over een bilateraal gesprek zou moeten worden gesproken; nu deze behandeling is geweest ligt de vraag anders. Als contact met Indonesië zou worden opgenomen, dan moet voor de buitenwereld volkomen duidelijk zijn, dat het zelfbeschikkingsrecht buiten discussie is. Indien voorkomen wordt dat de Papoea's de indruk krijgen, dat Nederland door een gesprek met Indonesië zijn aftocht aan het dekken is, kan een gesprek over wat het beste voor de Papoea's is thans met een grote mate van zelfvertrouwen worden geambieerd. Nu er ook geen militaire dreiging is, is er alle reden eerst de nieuwe koers rustig te overwegen. Mocht dus een geschikte vorm gevonden kunnen worden, dan is spreker van een dergelijk contact een groot voorstander. Bij de afwijzing van een gesprek nu in de brief aan de Kamer moet Nederland niet de onredelijkheid van Indonesië als hoofdargument geven. Dit is maar een zwakke motivering. Zou de Indonesische Regering van mening veranderen dan komt de argumentatie verkeerd te liggen. Het betoog moet op de noemer worden gebracht, dat de bevolking in vrijheid moet kunnen kiezen. Het lijkt hem juist naar buiten tegenover de Kamer te stellen, dat de kwestie nog niet rijp is voor een nieuwe beleidsbeslissing. Er moet eerst nog een fase van oriëntatie en overweging aan vooraf gaan. De Ministerraad heeft daarvoor meer dan één vergadering nodig. Men kan zelfs zeggen, dat het onverantwoord zou zijn nu reeds die decisie te nemen.

Minister *De Pous* stelt voorop, dat de Raad over de verdere ontwikkeling nog geen beslissing heeft genomen. Hij is het ermede eens, dat niet nu reeds een principieel debat met de Kamer moet plaatsvinden. In verband met de mogelijkheid, dat bijv. de Partij van de Arbeid een interpellatie forceert, vraagt hij of het mogelijk is een interpellatie uit te stellen tot bijv. de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken. Hiervoor is dan de medewerking van de andere partijen nodig. Spreker zou nog te zijner beschikking willen hebben diverse stukken op de behandeling in de Algemene Vergadering betrekking hebbende, zoals de resoluties, het memorandum etc. (De *Minister-President* wijst erop, dat bij de witte Kamerstukken deze teksten zijn te vinden.) Minister *De Pous* zou verder een nota van Buitenlandse Zaken ter beschikking van de Raad gesteld willen zien, waarin enige alternatieven voor een nieuwe beslissing worden uitgewerkt.

Minister *Toxopeus* vraagt of de kansen, dat de Verenigde Staten ons te hulp komen bij agressie van Indonesische zijde, groter zijn geworden. Zou dit zo wezen, dan zou ter voorkoming van een debat gesteld kunnen worden, dat de onderhandelingen terzake door een parlementair debat worden doorkruist.

Minister *Klompé* heeft grote waardering voor het werk, dat onder leiding van Minister Luns door de delegatie is verzet. Zij steunt de mening, dat zo enigszins mogelijk het debat in de Kamer moet worden uitgesteld. Een interpellatie zal moeilijk zijn te vermijden, omdat nu eenmaal gebruikelijk is, dat de partij die een interpellatie aanvraagt daarin niet door een meerderheid wordt belemmerd. Naar buiten kan niet het argument worden gebruikt, dat de toestand nog te fluïde is. Voor zover er standpuntbepaling mogelijk is, acht zij het nodig ervan te doen blijken. Wellicht is dit met het oog op op mogelijke onrust bij de Papoea's ook van nut. Zo lijkt het haar in ieder geval duidelijk, dat in de brief van de Regering aan de Tweede Kamer weer de bonafide uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht voorop moet staan. Zij gevoelt voor het zenden van een brief, omdat deze dan ongeveer de betekenis van een Regeringsverklaring als basis voor het debat kan hebben bij een eventuele interpellatie. In de brief moeten dan wel de argumenten komen voor het uitstellen van een interpellatie of openbaar debat.

Minister *Visser* sluit zich aan bij de opvatting, dat een openbaar debat zo mogelijk moet worden uitgesteld. Hij verwacht, dat bij de behandeling van zijn begroting over enkele dagen van de zijde van de Partij van de Arbeid zal worden gevraagd of de militaire dreiging is toegenomen. Minister *Luns* antwoordt, dat deze dreiging is afgenomen. Hij zal ervoor zorgen, dat zijn ambtgenoot van Defensie over voldoende materiaal beschikt om deze stelling te adstrueren.

Minister *Beerman* heeft ook waardering voor de inspanning van de Nederlandse delegatie. Hij gevoelt de behoefte de behandeling in de Algemene Vergadering nog eens rustig te overwegen en diverse stukken erop na te lezen. De resoluties van India en Brazzaville

samengenomen kan men zeggen, dat er toch in de volkerenorganisatie een tendens viel waar te nemen naar een gesprek met Indonesië. De vraag is op welke wijze zo'n gesprek zou moeten worden geëntameerd. Wellicht zou een derde mogendheid moeten worden aangezocht voor leiding van het gesprek. Hij adviseert vooral het binnenlandse front ernstig te nemen. Zijn indruk is, dat de Partij van de Arbeid om is. Hij waarschuwt tegen overtrekken van het begrip zelfbeschikkingsrecht. Verwijzende naar het handboek van het volkenrecht van Prof. J.P.A. François (deel 1, blz. 81 en 82) merkt hij op, dat zelfbeschikking niet altijd in de vorm van een plebisciet wordt geëffectueerd. Van belang bij de interpretatie van het begrip zelfbeschikking acht hij of het betrokken land ook politiek en economisch zelfstandig kan zijn. Uiteraard moet wel met de wensen van de bevolking rekening worden gehouden, maar koppeling van zelfbeschikkingsrecht aan een uitspraak van die bevolking betekent in casu verschuiven van de decisie op zeer lang zicht. Hij is geïnteresseerd in de mogelijkheden, die er voor een bilateraal gesprek zijn. Tot nu toe was het moeilijk voor een bilateraal gesprek te pleiten omdat, zoals Minister Luns dan aanvoerde, het initiatief van de Regering in de Verenigde Naties werd doorkruist. Nu Nederland naar het gevoelen van de Minister van Buitenlandse Zaken sterker uit de strijd is gekomen zijn de mogelijkheden voor zo'n bilateraal gesprek zijns inziens ook toegenomen.

Minister *Korthals* zou niet de discussie over het begrip zelfbeschikkingsrecht willen voortzetten. Het gaat thans om een procedurebesluit. Van betekenis is dat het binnenlandse front zeer in beweging is. Vooral de Regering steunende partijen zal duidelijk gemaakt moeten worden waarom het noodzakelijk is een openbaar debat uit te stellen. Wel kan daarbij worden gesteld, dat als er nu verder iets moet gebeuren het zelf beschikkingsrecht de basis zal moeten blijven. Hij acht het zenden van een brief aan de Kamer een goede mogelijkheid om de partijen voor uitstel te winnen. Na een analyse van de situatie zou dan moeten worden aangetoond waarom het onverantwoord is reeds nu een keuze te bepalen.

Staatssecretaris *Bot* sluit zich aan bij hetgeen door de Ministers Zijlstra, Klompé en Korthals is betoogd. Nederland heeft in de Verenigde Naties een nieuwe politiek ingeleid, waarvan het verloop tot nu toe nog niet geheel succesvol is, al is ook prestigewinst gehaald. Het gaat er nu om de prestigewinst te behouden en te vermeerderen. Ervan uitgaande dat het huidige beleid zal worden voortgezet, is het thans nodig, dat de Regering zich internationaal beraadt en b.v. contact heeft met Australië, het overleg in de Nieuw-Guinearaad afwacht etc. Als het Minister Luns gelukt met de Kamercommissie tot uitstel van het debat te komen, dan is er nog wel nodig ook een vertrouwelijk gesprek met de hoofdredacteuren te voeren, omdat anders door de pers het parlementaire front afbrokkelt.

Minister *Luns* stelt in zijn antwoord voorop, dat uit en te na ook in de Kamer door de Regering is gesteld, dat zij bereid is tot een gesprek met Indonesië, maar dat de bonafide uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht een conditio sine qua non is voor welke oplossing dan ook. Daarmede zijn de mogelijkheden voor de toekomst wel beperkt. Hij is niet van mening, dat de Regering van de Verenigde Staten zich meer heeft gebonden tot het verlenen van militaire steun in geval van Indonesische agressie. Bovendien is dit niet iets wat naar buiten kan worden gebracht. De militaire dreiging moet overigens niet te zwaar worden opgevat. Markant is, dat Subandrio heeft gezegd, dat indien de Brazzavilleresolutie niet zou worden aangenomen, Indonesië nooit geweld zou gebruiken. De Aziatische landen zijn het niet allen eens met de Indonesische militaire dreigingen. Met nadruk bepleit de Minister, dat de Regering geen twijfel zal tonen ten aanzien van het vasthouden aan haar uitgangspunt. Vooral voor de Verenigde Staten zou het een pijnlijk iets zijn, indien Nederland nu overstag ging en Indonesië b.v. als administrerende mogendheid zou aanvaarden of het zelfbeschikkingsrecht niet onvoorwaardelijk vasthield. Dit zou ook in Nieuw-Guinea tot een Kongosituatie kunnen leiden. De Minister heeft o.a. Jouwe van de Papoeadelegatie erop gewezen, dat wil Nieuw-Guinea de internationale parapluie als dekking boven zich houden, men niet in feite te zeer moet doorhollen. Hij acht het van grote betekenis, dat mede door toedoen van de Gouverneur, Staatssecretaris Bot en anderen

de ontwikkeling in Nieuw-Guinea rustig blijft. Spreker zal nog nagaan hoe hij de ambtgenoten beter kan documenteren. Hij deelt vervolgens ter vergadering rond het concept van een brief door de Minister-President aan de Kamer te zenden.

3°. *Brief aan de Tweede Kamer*
De *Raad* bespreekt vervolgens het door Minister Luns opgestelde concept van voornoemde brief. Deze discussie leidt tot wijzigingen in de tekst, die in een nieuw concept zullen worden aangebracht. Over het nieuwe concept zal de Ministerraad vrijdag a.s. beraadslagen, waarna de Minister-President de brief kan tekenen en aan de Voorzitter van de Tweede Kamer zenden.

Minister *Luns* zal in de ontmoeting met de Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken reeds deze brief aankondigen. Het zenden van een brief geeft bovendien weer enig uitstel. Mede in verband met de afwezigheid van Minister Luns tot 21 december en gelet op het feit, dat het Nieuw-Guineabeleid Kabinetspolitiek is, deelt de Raad het gevoelen van Minister Luns, dat de brief door de Minister-President behoort te worden getekend. Bij een eventuele interpellatie of een ander openbaar debat zal echter door de Minister van Buitenlandse Zaken vooral het woord worden gevoerd.

Op voorstel van Minister *Klompé* wordt besloten als bijlagen aan de brief toe te voegen de resoluties, het memorandum en andere officiële stukken.

Bij de discussie over de brief wees Minister *Marijnen* er nog op, dat een decisie apart is of wij, aangenomen eens dat de Papoea's zich uitspreken voor een tijdelijk of permanent behouden van de band met het Koninkrijk, voorwaarden mogen stellen alvorens deze wens te effectueren. De Ministers *Luns* en *Klompé* zeggen het ermede eens te zijn, dat Nederland deze bevoegdheid heeft, maar aan de andere kant ook vaststaat dat de Papoeabevolking een uitspraak mag doen voor het behouden van die band met het Koninkrijk.

De *Minister-President* concludeert aan het eind van de bespreking van de brief bladzijde-gewijs, dat er nog een slotpassage moet worden toegevoegd, waarin de argumentatie voor uitstel van het openbare debat is opgenomen. Daarbij zou kunnen worden verwezen naar de noodzaak de diverse stukken o.a. betreffende de Brazzavilleresolutie nog eens rustig te bestuderen, internationale consultaties te plegen, te bezien waartoe de Commissie van Zeventien inzake de dekolonisatie kan leiden en af te wachten hoe de behandeling in de Nieuw-Guinearaad verloopt. De *Raad* aanvaardt vervolgens de conceptbrief en besluit vrijdag a.s. over een nieuw concept van gedachten te wisselen.
- - -